

ב. אף רב פפא לא אמר אלא בבעלי חיים קטנים כגון עופות, אבל כגון שור וכד' ודאי חשוב הוא ואינו בטל אף לדעת האומר 'את שדרכו לימנות שנינו' (עתוס' עב. וביבמות פא:).
ואין לדוחקם עד שיפוצו הנה והנה ואז להקריבם משום 'כל דפריש מרובא פריש' – גזרה משום קבוע (רבא).

ואמר רבא: אם הקריב – אינו מרצה (וצריך להביא קרבן אחר. שטמ"ק). ותלו דין זה במחלוקת התנאים בענין דין 'דיחוי' בבעלי חיים.

כיון דקיימא לן אין דיחוי בבעלי חיים, לכן להלכה אם הקריב – הורצה. אך זה דוקא כשהקריב את שנים מהם או יותר, שודאי הקריב כשרה, אבל הקריב רק אחת – הרי זה ספק (לקוטי הלכות. ונראה שמהתורה הורצה משום ביטול ברוב, ומדרבנן ספק הורצה).

פרש אחד מהם ללא מעשה מכוון מהאדם – יש מתירים להקריבו ויש אוסרים (ע' זבח תודה).

ב. ליטרא קציעות שדרסוהו על פי עיגול; לדברי רבי מאיר, נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע האם מחשבים את הקציעות שלמטה [שודאי האיסור אינו שם] כדי להעלות את התרומה באחד ומאה, או אין מחשבים אלא הקציעות העליונות שבכל כלי, אותם שבספק.

ודוקא תרומה דרבנן, ולא בדגן תירוש ויצהר (תוס', ואפילו בזמן הזה). אך יש ראשונים שסוברים מעשר תאנים מדאורייתא, ואעפ"כ הקל רבי אליעזר.

לדברי רבי יהודה, בין לר"א בין לר"י אין מחשבים את התחתונות שאינם בספק, ומחלוקתם היא האם יש ביטול לליטרא קציעות במאה כלים, או שמא אין ביטול לקציעות כלל, כיון שיש בהם מנין. הרמב"ם פסק שיש להן ביטול אם יש שם מאה עיגולין של חולין, אבל בלא"ה אין הקציעות שלמטה מתחשבים לבטל.

נתערבו לגמרי, שנדרסו בתוך הכלים, לדברי הכל יעלו באחד במאה, שכבר אין הליטרה עומדת בעינה ואין כאן 'דבר שבמנין'.

אך לדעת האומר 'מין במינו לא בטיל' – אסורות. ויש סוברים שבתערובת יבש ביבש אפילו מין במינו בטל (עתוס'; שו"ת הרשב"א ח"א תרצה).

דף עד

קטו. דבר איסור שנפל להתר מרובה ואינו בטל מפאת חשיבותו, מה דין התערובת באופנים הבאים?

א. פריט אחד פרש מן התערובת ואבד מן העולם.

ב. פרש ממנה פריט אחד או יותר ונתערב בדברים אחרים המותרים.

ג. האם מותר לכתחילה לבטל את חשיבות הפריטים כדי שהאיסור יתבטל ברוב? מה הדין כאשר בטלה חשיבותם מאליה? ומה הדין כאשר רוב הפריטים שבתערובת בטלה מהם חשיבותם?

א. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב: טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות ונפלה אחת מהן לים הגדול – הותרו כולן. (הואיל ומדין תורה האיסור בטל ברוב, הקלו חכמים לתלות שזה שאבד – הוא האיסור. תוס'). ופרשו שרב נוקט כרבי אליעזר שאמר כיוצא בזה בזבחים שנתערבו, אבל לתנא דמתניתין אין להתיר, הלכך זבחים שנתערבו בבהמות אסורות אין להתירן עד שימותו כולן, ואין די במיתת אחת מהן.

א. אין להתיר אלא באבד מן העולם ולא כשפירש למקום אחר (רש"י ותוס'). ואם פרש למקום אחר ואח"כ אבד – נחלקו האחרונים אם יש להתיר התערובת אם לאו (עש"ך יו"ד קי סקמ"ב; מנחת יעקב מג, יב ודר"ת ס"ק קנט).

ב. אין להתיר אלא בשאבד ממילא ולא שהאדם איבדו, אלא אם כן איבד קודם שנודע לו על התערובת (עתוס'; שו"ת הרא"ש כ"י; יו"ד קי ובש"ך סקמ"ב). ויש שסוברים שאם הפילו אדם בשוגג מותר ולא קנסו משום מזיד (תורת הבית הארוך ד, ב; בהגר"א סקכ"ד). ויש מתירים רק אם אכלו אדם בשוגג [ולא בשאיבדו], שבזה אין לחוש שמא יעשה כן במזיד (עפ"י תרומת הדשן קעה. וע' דעות הפוסקים ביו"ד קי, ז).

אף לדעת המתיר, אמר רבי אלעזר שאין להתיר להנות מן התערובת אחד אחד אלא שנים שנים ביחד לפחות, שודאי יש כאן דבר המותר.

א. כן פרש"י. ואילו מהרמב"ם (בפיה"מ להלן, ובהל' ע"ז ז, י וע"ש בכס"מ) נראה שפרש, לא התיר רבי אלעזר אלא כשהקריב שנים ביחד, וכן כשנפלו לים שנים, ואז מותר לאכול אפילו אחד אחד.

ב. נתערבו שני דברים אסורים; יש אומרים שאין להתיר להנות אלא מארבע ארבע, וכן בשלש דברים – אין להתיר אלא בשש שש. ויש אומרים שלעולם די באחד נוסף על הכמות שנפלה (עש"ך יו"ד קי סקמ"ז; פר"ח כרתי ומנחת יעקב).

כדברי רב אמר ריש לקיש לענין חבית תרומה שנתערבה במאה חביות ונפלה אחת מהן לים המלח. לדברי רבה לא התיר ריש לקיש אלא בדבר שחסרונו ניכר בתערובת כגון חבית, ולא בדבר קטן. ורב יוסף חולק וסובר שאין חילוק בדבר.

א. הרמב"ם (תרומות טז, ב) פסק כרבה (רמב"ם תרומות טז, ב. וי"א דוקא בתרומה פסק כן. ע' חו"ד קי באורים סק"א. וי"א שאם נפלו שתיים ויותר מותר. ע' כס"מ ע"ז ז, י ובב"י יו"ד קמ) ורוב הפוסקים נוקטים כרב יוסף (רשב"א בתורת הבית ד, ב; טשו"ע קי, ז).

ב. בירושלמי (תרומות ד, ז ופ"מ) מובא שרבי יוחנן חולק על ריש לקיש ואוסר. ואולם להלכה נקטו הפוסקים להקל (רמב"ם ע"ז ה; שו"ת הרא"ש כ"י; יו"ד קי, ז) ודעת הראב"ד (בהשגותיו שם) לפסוק כרבי יוחנן.

ג. יש אוסרים לאדם אחד לאכול את כל התערובת, שלא התירו אלא כאשר יש 'ספק ספקא'; ספק האיסור הוא זה שאבד, ואף אם לא, שמא האיסור נשאר, אבל כשאחד אוכל הכל אין כאן אלא ספק אחד. ואף לשני בני אדם יש אוסרים לאכול בבת אחת. ויש מתירים, מלבד לאדם אחד בבת אחת (ע' בפוסקים ביו"ד שם).

ד. דנו המפרשים בתערובת תרומה בפחות ממאה – ע' במובא בשלמי שמעון ובחדושים ובאורים יג, טו.

ב. פרשו מיעוט פרטים (ואפילו חצי. רשב"א ועוד) מהתערובת והתערבו עם דברים אחרים – רב התיר את התערובת השניה, משום ספק ספקא. אבל אם רוב התערובת פרשה ונתערבה – אסור, שמניחים שהאיסור נמצא ברוב. ושמואל החמיר באיסור עבודת כוכבים אפילו פרשו פרטים מהתערובת השניה ושוב נתערבו בדברים אחרים – שעבודת כוכבים ספקה וספק ספקה אסורה עד סוף העולם. וכבר נחלקו תנאים בדבר; רבי יהודה אסר אף בשאר איסורי תורה. ורבי שמעון בן יהודה בשם רבי שמעון התיר. (ולפירוש אחד ברש"י, רבי אלעזר אסר בע"ז בלבד, אלא שמתיר ע"י הולכת הנאה לים המלח).
א. הלכה כרב באיסורים. ויש שפסקו להתיר רק בתערובת השלישית. ומרש"י משמע שלאחר שפרש מהתערובת השניה לשלישית – אז הותרה השניה, ואפשר אפילו בבת אחת. האריכו בזה המפרשים.

ב. כתבו התוס' ועוד ראשונים שגם לדעת המתירים, אין להנות מהתערובת כולה כאחת, שהרי נהנה ודאי ממה שפרש מהתערובת ואין כאן אלא ספק אחד.

ג. דבר חשוב שנתערב, הסיק רב נחמן שאין לבטל החשיבות לכתחילה, כגון לפתוח חביות, אבל אם נתבטלה החשיבות מאליה – מותר. ובתרומה, נוטל מן החבית כדי דימוע (= אחד ממאה) ושותה.

עבר וביטל את החשיבות – נחלקו תנאים בדבר; יש אוסרים אפילו ביטל בשוגג משום קנס שוגג אטו מזיד, ויש מתירים אפילו ביטל במזיד, ויש אוסרים במזיד ומתירים בשוגג (תוספתא תרומות ה; גטין נד: ירושלמי ערלה ג,ו). וכן הלכה (רמב"ם מאכ"א טז; יו"ד ק).

אפילו בטלה החשיבות של רוב הפריטים שבתערובת – לא הותרו אלא אותם חלקים שבטלה חשיבותם, ואין תולים שהאיסור נמצא ברוב שנתבטל חשיבותו.

א. יש מי שסובר שלדעת רב (הנ"ל בסעיף א), אם בטל חשיבותו של אחד מהם – הכל מותר. ואין כן דעת שאר פוסקים. וי"א שכשרוב הפריטים נתבטלו מחשיבותם, לרב יהודה בשם רב הכל מותר (ע' שטמ"ק אות יא). ואולם הלכה שבכל אופן אין מותר אלא מה שנתבטלה חשיבותו. ב. יש מן האחרונים (ט"ז ועוד) שדנו בכגון שנתערבו שתי חתיכות ובטלה חשיבותה של חתיכה אחת בלבד – שאפשר שאין להתיר כיון שעדיין קיים איסור חשוב בתערובת, והרי אנו דנים את התערובת כמחצה איסור. ויש שדחו דין זה (פר"ח ועוד). ע' בשער"י ג,יב.

דף עה

קטז. א. זבחים שנתערבו אלו באלו – האם יש חילוק בדינה של התערובת, בין זבחים הטעונים סמיכה ובין אלו שאינם טעונים סמיכה?

ב. זבחים מאותו המין שנתערבו זה בזה ומקריבם, כמה מתנות דם הוא נותן? מה הדין לכתחילה ובדיעבד?
ג. דם של כמה זבחים ממין אחד, שנבלל בכלי אחד – כמה מתנות יש ליתן ממנו על המזבח?
ד. האם אפשרית במציאות תערובת זבחים של חטאת ואשם; חטאת ועולה; עולה ושלמים; אשם ושלמים; אשם ופסח?

א. זבחים הטעונים סמיכה שנתערבו במינם, היות ואין ידוע מי בעליהם לסמוך עליהם – אינם נקריבים, אלא ירעו עד שיסתאבו ויקחו בדמיהם זבחים אחרים, ויקריב כל אחד את קרבנו עם סמיכה. בדיעבד שהקריבם כך, נראה שכשרות אפילו למ"ד בע"ח נדחים (חזו"א קמא לד,ה).
ואולם זבחים שאינם טעונים סמיכה, כמו קרבן הנשים, קרבנות ציבור, העופות, הבכור ומעשר בהמה – מקריבים אותם לשם מי שהם.

ב-ג. זבחים שנתערבו זה בזה כשהם חיים, או גם לאחר שחיתתם אלא שדמם לא נתערב בכלי אחד – נותן מדמו של כל זבח זבח כמספר מתנות הראוי לו. ואם נתן מתנה אחת מכל כלי וכלי – יצא. (ולבית שמאי (לו) בחטאת – שתי מתנות לכל הפחות. ובחטאות פנימיות ארבע מתנות מעכבות לדברי הכל).
נתערב דמם בכלי אחד; לכתחילה נותן כאילו היה זה קרבן אחד, כמספר המתנות הראויות לו. בדיעבד נתן מתנה אחת (ולב"ש בחטאת חיצונית שתיים) – כיפר. רבי אומר: אם אין במתנה כדי שיעור דם לכל אחד מן הזבחים (בכדי שייראה הדם בשתי רוחותיה של הקרן) – פסול.